Д.С. Щипачова,

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1,

Національний технічний університет України «КПІ»

РІЗНОМАНІТТЯ МЕТОДІВ ВИВЧЕННЯ МОВ

Дана робота присвячена тим аспектам мовознавства (або лінгвістики), які займаються порівняльним вивченням внутрішніх законів розвитку та функціонування мови та ставить за мету виявлення принципів зіставлення мов, виходячи з поглядів ведучих лінгвістів сучасності, як радянських (О.О.Реформацький, В.М.Ярцева, В.Д.Аракін, Л.В.Щерба, В.Г.Гак) так і закордонних (В.Матезіус, В.Скаличка, Р.Ладо, Е.Косеріу, К.Джеймс, К.Горалек та інші).

Виходячи з цілей та методів вивчення мов, мовознавство розподіляється на порівняльне та порівняльно-історичне. Порівняльно-історичне, в рамках якого виникла компаративістика в класичній формі (або історична форма порівняння мов), вивчає мови в діахронічному аспекті. Таким чином порівняльно-історичне мовознавство переслідує діахронічну (історичну) мету, а саме:

- Встановлення відношень спорідненості мов в історичному плані;
- Реконструкція попередніх мовних форм, головним чином в морфології та лексикології.

Порівняльне мовознавство досліджує генетичні та типологічні відношення між різними мовами. Контрастивна лінгвістика виникла на базі

порівняльного мовознавства та вивчає мови в синхронічному аспекті, переслідуючи синхронні (або практичні) цілі:

- Виявлення сходжень та розходжень у використанні мовних засобів різними мовами;
- Визначення особливостей кожної з зіставлених мов , які можуть зникати від уваги дослідника під час одного лише «внутрішнього» вивчення мови;
- Передбачення та подолання небажаної інтерференції в процесі викладання іноземної мови;
- Отримання матеріалу для лінгвістичної типології.

Предмет дослідження компаративістики – генетично споріднені мови. Контрастивна ж лінгвістика вивчає контрасти між рідною та іноземною мовою.

Що стосується бази для порівняння, то компаративістика базується на ідентичності походження мов. В контрастивній лінгвістиці в якості бази для порівняння виступає рідна (первинна) мова.

В синхронному плані часто протиставляються контрастивна лінгвістика та лінгвістична типологія. Протиставлення має місце на основі того факту, що контрастивна лінгвістика дає матеріал для лінгвістичної типології, тоді як лінгвістична типологія надає контрастивній лінгвістиці засоби пояснення певних сходжень та розходжень.

В деяких теоріях поняття контрастивна лінгвістика звужується і тоді вона протиставляється іншим формам протиставлення мов, таким як характерологія та конфронтативна лінгвістика.

Деякі автори (наприклад, Г.Хельбіг), звужуючи поняття контрастивної лінгвістики, протиставляють її конфронтативній лінгвістиці. Г.Хельбіг вважає, що конфронтативна лінгвістика має більш теоретичну орієнтацію та займається

як схожістю, так і розбіжністю між мовами, в той час як контрастивна лінгвістика має більш практичну направленість та займається переважно розбіжностями між мовами.

Однак проводити межу між «контрастивним» та «конфронтативним» мовознавством немає підстав, так як обидва підходи використовують одні й ті ж самі методи дослідження, і вся справа складається в тому, що саме ураховуються в першу чергу під час використання результатів дослідження.

Вивчення лінгвістами систем мов в цілому та їх окремих мікросистем зокрема на фоні загальної тенденції до впорядкування та систематизації отриманого об'єму інформації, призвело до розвитку різних методів вивчення мови. Своєю різноманітністю методи вивчення мов зобов'язані цілому ряду факторів та причин, як синхронічних, так і діахронічних, що рухають сучасну лінгвістичну науку. Надалі є доцільним розглянути лише деякі методи, що найбільш частіше зустрічаються в роботах видатних лінгвістів, таких як Л.В. Щерба, В.Г. Гак, В.Д. Аракін, В.М. Ярцева, В.І. Кодухов, А.А. Уфімцева, О.О. Реформацький, В.В. Перетрухін та ін.

Іноді один й той самий метод трактується по-різному декількома вченими. Таким чином, метод – це певний підхід до мови, певний шлях пізнання його структури. Порівняльне мовознавство створює свої власні методи дослідження та опису явищ та фактів мови, оскільки об'єктом дослідження даної науки є саме мова. Але, як відомо, мова представляє собою доволі складне й до того ж багатопланове явище. Вона має багатоярусну структуру, в якій кожний ярус , або, як частіше говорять, рівень складається зі своїх власних особливих одиниць, дослідження яких потребує розробки своєї, особливої системи прийомів. Таких рівнів мови чотири: фонологічний, морфологічний, синтаксичний, лексичний. Відносно того, чим забезпечується залог успіху якого б то не було мовного дослідження доцільно було б згадати думку В.М. Ярцевої щодо даного аспекту питання. «Важливішою умовою для плідності

будь-якого аналітичного дослідження є правильний вибір тієї «одиниці вимірювання», за допомогою якої проводиться членування матеріалу, що вивчається».

Список літератури

1. Уфимцева А.А. Опыт изучения лексики как системы. М.: Изд-во Ак.Наук СССР, 1962.

2. Перетрухин В. Сравнительно-исторический метод изучения языков и основы генеалогической их классификации. Тюмень, 1960.

3. Кодухов В.И. Методы лингвистического анализа. Лекции по курсу "Введение в языкознание". Л., 1963.

4. Щерба Л.В. Избранные работы по языкознанию и фонетике. Том 1. Изд-во Ленингр. Ун-та, 1958.

5. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. "Иностр.яз." - 2-е изд. М.: Просвещение, 1989.

6. Гак В.Г. Русский язык в сопоставлении с французским. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Рус.яз., 1988.

7. Реформацкий А.А. Введение в языковедение под ред. Виноградова В.А. М.: Аспект - пресс, 1998.

8. Ярцева В.Н. Историческая морфология английского языка М.: Изд-во Ак.Наук СССР, 1960.